

Aleksander Fredro – polski hrabia, komediopisarz, pamiętnikarz, poeta, ziemianin, oficer, wolnomularz, tworzył w epoce romantyzmu. Uważany jest za najwybitniejszego komediopisarza w historii literatury polskiej. Urodził się 20 czerwca 1793 roku w Surochowie niedaleko Jarosławia w bogatej rodzinie szlacheckiej jako syn Jacka Fredry i Marianny z Dembińskich. Do Beńkowej Wiszni rodzice Aleksandra Fredry sprowadzili się w 1797 roku. Nauki pobierał w domu rodzinnym, nigdy nie uczęszczał do szkół publicznych. Gdy 12 stycznia 1806 roku w pożarze dworu w Beńkowej Wiszni zginęła jego matka, ojciec przeniósł się wraz z nim do Lwowa. W wieku 16 lat, w 1809 roku, zaciągnął się do armii Księstwa Warszawskiego. Trzy lata później wziął udział w wyprawie Napoleona na Moskwę. Otrzymał wówczas Złoty Krzyż Virtuti Militari. W latach 1813–1814 przebył całą kampanię napoleońską jako oficer ordynansowy w sztabie cesarza. Został za to odznaczony Krzyżem Legii Honorowej. Po abdykacji Napoleona w 1815 roku wrócił do domu i gospodarował w rodzinnym majątku. Wstąpił do lubelskiej loży wolnomularskiej. W 1818 roku, mając 25 lat, napisał pierwszą ważną komedię, „Pan Geldhab”. Sztuka, napisana z dużym humorem i wdziękiem, opowiada o perypetiach młodego szlachcica starającego się o rękę córki tytułowego dorobkiewicza, ten jednak usiłuje wydać ją za księcia. Sztuka została wystawiona w 1821 roku.

9 listopada 1828 roku, po jedenastu latach starań, poślubił w kościele w Korczynie właścicielkę zamku w Odrzykoniu, Zofię z domu Jabłonowską, z pierwszego małżeństwa Skarbkową. Miał z nią syna Jana Aleksandra i córkę Zofię. W 1828 roku, po śmierci ojca, przejął i pomnożył odziedziczony majątek. Był już wtedy autorem kilkunastu komedii. Rok później wstąpił do Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W 1830 roku brał udział w pracach Obywatelskiego Komitetu Pomocy dla Powstania, który został utworzony we Lwowie. W 1839 roku otrzymał Honorowe Obywatelstwo Miasta Lwowa. W 1839 roku przerwał działalność literacką pod wpływem ataków krytyki i na kilkanaście lat zaprzestał twórczości, pisząc jedynie w latach 1846–1848 pamiętniki z czasów napoleońskich „Trzy po trzy”. W rewolucyjnym roku 1848 był członkiem Lwowskiej Rady Narodowej. W latach 1850–1855 przebywał po raz drugi we Francji, gdzie po powstaniu węgierskim znalazł schronienie jego syn, Jan Aleksander Fredro (także komediopisarz). W 1854 roku wznowił działalność komediopisarzką, ale równocześnie podjął decyzję o niepublikowaniu i niewystawianiu

swoich dzieł w przypadku żądania odeń jakichkolwiek zmian w ich treści. Po 1857 roku otrzymał francuski Medal Świętej Heleny. Od 1861 roku był posłem do Sejmu Krajowego. Czynił starania o budowę w Galicji pierwszej linii kolejowej, organizował Towarzystwo Kredytowe Ziemskie i Galicyjską Kasę Oszczędności. 17 kwietnia 1873 roku został mianowany kawalerem Wielkiego Krzyża Orderu Franciszka Józefa. Od 1873 roku był członkiem Akademii Umiejętności.

Aleksander Fredro był samoukiem, a tworzyć zaczął jako dojrzały mężczyzna, po trzydziestce. Był człowiekiem pełnym wewnętrznych sprzeczności. Aktywny i zaangażowany w sprawy publiczne, szukał zarazem samotności i przejawiał skłonność do mizantropii. Bywał hipochondrykiem. Ostatnie lata życia, naznaczone chorobami, spędził z dala od świata w gronie rodzinnym. Był autorem komedii obyczajowych z życia szlachty, głównie prowincjonalnej. Te najbardziej znane to "Zemsta", "Śluby panieńskie", czy "Pan Jowialski". W swych komediach Fredro ukazał mistrzostwo w tworzeniu charakterystyki bohaterów, kształtowaniu akcji i giętkości języka. Do utworów wprowadzał akcenty humorystyczne i elementy komiki ludowego teatru, ówczesnie właściwe tylko farsie. Osiaj intrygi tych komedii są zazwyczaj pieniądze, miłość i małżeństwo, a głównie dylemat, czy zawrzeć małżeństwo dla pieniędzy (czego na ogół chcą rodzice bądź opiekunowie), czy wziąć ślub z miłości. Weszły one na stałe do kanonu polskiej literatury i teatru. Fredro był i jest autorem najczęściej w Polsce grywanym. Role w jego komediach grali wszyscy wybitni aktorzy XIX i XX wieku. Pisywał również wiersze, poematy i aforyzmy. Wielką sławą cieszą się także pisane przez niego pełne humoru wiersze skierowane do najmłodszych, takie jak „Małpa w kąpielni”, „Zupa na gwoździu” czy „Paweł i Gawęł”. Do dziś pozostają one lekturami szkolnymi i ku powszechnej uciechu są czytane kolejnym pokoleniom polskich dzieci. Z romantycznych pisarzy to właśnie Fredro najsilniej zaistniał w języku potocznym, a jego wpływ nadal jest aktualny, choć nie każdy zdaje sobie z tego sprawę. "Gwałtu, co się dzieje", "wielki człowiek do małych interesów", "wolność Tomku w swoim domku", "idź serdeńko bo cię trzepnę" czy też "nich się dzieje wola nieba, z nią się zawsze zgadzać trzeba" - to cytaty z jego utworów.

Zmarł we Lwowie 15 lipca 1876 roku. Został pochowany w rodzinnej krypcie w kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudkach koło Lwowa. Umierając zostawił swojemu synowi dokładne instrukcje, w jakim porządku mają być wydawane jego

dzieła i wedle jakich zasad wystawiane. Był świadomy, że zainteresowanie jego twórczością z upływem lat będzie rosnąć, a nie maleć. Czas pokazał, że miał rację. Fredro nadal należy do najczęściej wystawianych polskich dramatopisarzy.

Źródła:

<https://culture.pl/pl/tworca/aleksander-fredro>

<https://dzieje.pl/postacie/aleksander-fredro-1793-1876>

<https://instytutksiazki.pl/aktualnosci,2,230-lat-temu-urodzil-sie-aleksander-fredro-%E2%80%93-patron-roku-2023,9449.html>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Fredro